

En terecht.

Want men zou er verkeerde gevolgtrekkingen uit kunnen maken.

Het „vrije kerklied“ is evenals een berijming gebonden.

Gebonden aan Gods Woord.

Alleen bestaat er dit onderscheid, dat, terwijl een berijming een bepaald Schriftgedeelte op den voet volgt, het „vrije kerklied“ verschillende Schriftuitspraken samenvoegt en in lied brengt.

De Synode van 1914 had een voorstel om te onderzoeken of er principiële bezwaren tegen het „vrije kerklied“ bestonden, afgestemd.

De Synode van 1920 daarentegen maakte zoo maar dadelijk uit, dat er tegen het „vrije kerklied“ geen principiële bezwaren konden worden ingebracht. Slechts praktische bezwaren wogen.

Deze stap was voorzeker wel wat al te groot.

Vandaar, dat de Commissie er op aandrang eerst het principiële onderzoek in vollen omvang in te stellen.

We lezen ergens, dat de Synode, toen zij daarop inging, zich in principe vóór het „vrije kerklied“ verklaarde.

Dit is evenwel bedoeld noch gezegd.

Het tegendeel werd met nadruk van de zijde der Commissie betoogd.

Het debat kwam een oogenblik met zoo'n vloed opzetten, dat de bedding het niet meer bevatten kon en de uiterwaarden blank stonden.

Er werd een voorstel gedaan om deze kwestie van de tafel te nemen. Men meende op die wijze kalmevend op de kerken te kunnen werken en alle vrees voor scheuring te kunnen wegnemen.

Daartegen kwam vurig verzet. De oud-strijder voor de gezangen, Prof. Lindeboom, beet daarbij de spits af. In den gloed van zijn rede liet hij zich op zulk een wijze uit over hen, die met scheuring dreigden, dat het verschillende Synodeleden te ver ging. Later legde hij een verklaring af, waaruit bleek, dat hij, kwam het eenmaal tot invoering van gezangen, hij de bezwaarden zou vermanen, dat zij niet mochten scheuren.

Inmiddels was het onderwerp van karakter veranderd.

In plaats van vóór of tegen principiële onderzoek, discussieerde men vóór of tegen de gezangen. Zoo geraakte men al verder van zijn doel.

Het debat werd geheel vertroebeld.

Het gelukte echter duidelijk te maken, dat het op die manier mis ging.

Wie kon er tegen principiële onderzoek eenig bezwaar maken?

Indien men zich daartegen verzette, zou het geschil juist scherper afmetingen gaan aannemen, zoo werd betoogd.

Ten laatste werd dan het voorstel om een principiële onderzoek in te stellen met zeer groote meerderheid aangenomen.

Nog was er een verzoek ingekomen van Ds H. C. van den Brink e.s. om hun missie in de Handelingen der Synode op te nemen.

In die missie ontwikkelen zij hun bezwaren tegen de besluiten der Leeuwarder Synode en inzonderheid tegen de rapporten, welke deze besluiten hebben uitgelokt in zake de kleine verzameling Nieuw-Testamentische Kerkliederen, door hen aangeboden aan de Generale Synode van Leeuwarden.

Deze bundel werd dus niet opnieuw aangeboden.

En tegen het afdrucken van het schrijven van Ds H. C. van den Brink e.s. bracht geen der Synodeleden iets in het midden.

Zoo eindigde dan de gezangenkwestie op deze Synode.

De tijd van afwachten is nu gekomen.

Men late de Deputaten thans rustig werken.

Men zorge er voor geen harstochten op te zwepen.

Zal deze kwestie opgelost worden op een wijze, de kerk van Christus waardig, dan moet men eerst een goed fundament leggen.

Dat krijgt men alleen door dit vraagstuk te toetsen aan het Woord onzes Gods.

Voor dezen keer laat ik het bij dezen éenen langen indruk.

HEPP.

Verbetering. Op bl. 378, 1e kolom staat: Deze volgden niet meer de orde van de Geloofsbelijdenis. Niet moet hier worden geschrapt. H.

ZENDING EN EVANGELISATIE.

De thetische en de antithetische (polemische) methode bij de prediking aan Mohammedanen.

I.

De prediking van het Evangelie aan de Mohammedanen heeft van den aanvang af gewandeld langs de antithetische lijn. De pioniers der Mohammedanen-Zending zochten hun kracht in apologeten en twistgesprekken. Reeds in hun eerste optreden stelden zij klaar en scherp de tegenstelling. Van het begin af kozen zij den strijdvorm. De prediking der waarheid was een aanval op de dwaling. Het zwaard der dialectiek moest in de harten een plaats veroveren of tenminste vrijmaken voor den Heiland. De methode was wel-

bewust polemis. De bolwerken van den valschen godsdienst aan te vallen, ze in harten strijd te slechten, en daarna een nieuw fundament te leggen, om daarop de Christelijke gedachtenwereld te bouwen, ziedaar het oude zendingsideaal. De scholastieke betoogtrant zou den waren godsdienst in de harten planten of er tenminste een plaats voor openmaken. De menselijke logica zou harten bekeeren, of ten minste die harten losmaken van den valschen godsdienst. Voor de eerste aanbidding van het Evangelie kozen zij den vorm van den aanval; indien er sprake van mag zijn, dat zij ook de thetische methode gebruikten, dan volgde die toch pas later.

Er was echter een machtige zendingsfactor, die hun arbeid steunde. Die factor mocht dan buiten hun zendingstheorie staan, hij stond toch midden in hun zendingspraktijk. Die factor was de liefde. Hun brandende liefde, hun bereidheid tot zelfopoffering, hun gewillige overgave tot den marteldood, hebben de harten van tegenstanders ontroerd en ontvankelijk gemaakt voor het strijdend woord. De zachte gloed van het vuur der liefde heeft getemperd den verterenden gloed van het vuur des woords. Volgens hun eigen theorie waren zij apologeten, hun liefde maakte hen in de praktijk tot getuigen. De liefde, de drang om één te worden, de wil tot één-zijn, hun liefde tot den dood toe, heeft de tegenstellingen van den strijd verzacht en harten gewonnen. Terwijl hun woord zich richtte tot het denkend verstand, richtte zich hun tot-offer-bereide liefde tot het gevoelend hart. In den weg van harten strijd hebben zij harten gezocht; wellicht hebben zij alleen in den weg der zoekende liefde harten gevonden.

De pioniers der Mohammedanen-Zending waren machtig in woorden door groote denkkraft en scherp vernuft. Echter waren ze machtiger door hun liefde. Klaarder dan door hun fijne begripsontledingen hebben ze Christus verkondigd door hun leven der liefde. Hun woord plaatste Christus in lijnrechte tegenstelling met het Mohammedaans bewustzijn, hun liefde bracht Christus dicht bij het menselijk hart. Hun methode was polemis, maar zij stonden zelve boven hun methode. De Christelijke levenspraktijk overwon voor een deel de verjering, bewerkte door de tegenstellingen, waartoe de methode hen verplichtte. Terwijl hun dialectiek Christus antithetisch stelde tegenover Mohammed, getuigde hun leven van de uitspraak van Lullus tot de Kerk van zijn tijd: „de verovering van het Heilige Land moet niet beproefd worden, tenzij in den weg, waarin Gij en Uw apostelen het gewonnen hebt, namelijk door liefde en gebeden en het uitstorten van tranen en bloed“.

Met diepen eerbied gedenken wij den heldenmoed der liefde van mannen als Franciscus van Assisi, Raymond Lullus, Xaverius, Henry Martijn, Pfander en French. En mocht hun methode niet door ons nagevolgd kunnen worden, dan zal toch hun liefde ons een bezielend voorbeeld zijn. Naar geen enkele methode zal de Mohammedanen-Zending slagen, als niet de liefde haar machtige drijfkracht is. De liefde, die den vader bewoog uit te gaan tot den eigengerechten zoon en hem te bidden (Lukas 15:28), zal iederen zendingsarbeider moeten leiden tot den zelfvoldanen Mohammedaan. Het geloof overwint de wereld, de liefde veroverd de harten.

De methode onzer geestelijke voortrekkers vindt haar verklaring in den tijd van hun optreden. Zij waren kinderen der kruistochten, en in het teken der kruistochten stond hun zendingswerk. Ondanks de tegenstelling was er verwantschap met de kruisvaarders. Zij waren geestelijke kruisvaarders. Niet door wapengeweld doch door verstandelijke overreding, niet door metalen wapenen doch door geestelijke wapenen moest de strijd worden gevoerd. Echter bleef de strijd. De strijd keerde zich tegen de geestelijke vestingen in plaats van tegen de stoffelijke, de strijd werd gevoerd met het woord in plaats van met het zwaard, maar de strijd bleef. Een strijd van geestelijken aard, met een geestelijk doel en met geestelijke middelen, maar evenzeer een strijd: aanval, neerwerping, verovering.

In de sterk-Mohammedaansche landen bleef de Zending tot op onzen tijd in het teken der kruistochten staan. Nog altoos is de polemische methode daar in eere. De prediking begint aanstonds met de vergelijking tusschen Christus en Mohammed, en bestrijdt Mohammed, opdat er in de harten plaats kome voor Christus. Verleden jaar hebben wij op Java praktisch-aanschouwelijk met dat karakter der Zending in Arabië en Egypte kennis gemaakt door een van haar grootmeesters, door onzen broeder Dr Zwemer. Zijn geestdrift heeft het vuur in onze harten doen opvlammen, en zijn bezielend woord heeft een nieuw tijdperk voor ons colportage-werk doen aanbreken. Voor ons onderwerp is echter alleen van belang, dat zijn persoonlijke zendingsarbeid onder Mohammedanen ons een proeve heeft gegeven van de methode in Arabië en Egypte: hij heeft getracht de harten van Mohammedanen te winnen door Christus en Mohammed te vergelijken en Mohammed te doen wijken voor Christus.

In „The International Review of Missions“ van April 1921 verzet Dr Sherwood Eddy zich tegen de polemische methode in landen als Egypte en het nabije Oosten. Hij formuleert de tegenstelling in de woorden polemis en irenisch. Deze termen schijnen niet gelukkig gekozen, daar zij meer de gezindheid dan de feitelijke methode bepalen. „Polemisch“ teekent de strijdlustigen als vijanden van de anderen. Het woord „irenisch“ wekt de gedachte, dat de tegenstelling tusschen Islam en Christendom minder scherp genomen behoort te worden, dat de strijd door een meer verzoenende houding moet worden vervangen. Ook het begrip „irenisch“ regelt een verhouding tusschen tegenstanders, en pleit dan voor verdraagzaamheid. Paulus was te Athene het tegenovergestelde van irenisch, toen zijn geest in hem ontstoken werd, ziende, dat de stad zoo zeer afgodisch was, en toch was zijn rede op den Areopagus volstrekt niet polemis. Dr Eddy pleit feitelijk niet voor een methode, die met recht „irenisch“ zou kunnen heeten, maar dan is het ook beter een anderen term te kiezen. De tegenstelling schijnt juist te formuleerd in: antithetische en thetische methode. De antithetische methode gaat uit van de tegenstelling, ze vergelijkt, stelt het verschil in het licht, bestrijdt de dwaling opdat er plaats kome voor de waarheid. De thetische methode werkt alleen positief, stelt het beleden geloof in het licht, predikt Christus en bemoeit zich niet met Mohammed.

Dr Eddy verhaalt, dat een groep zendingsarbeiders in Egypte over de rechte methode bemaadlaagde en tot de conclusie kwamen, dat het wenschelijk zou zijn alle polemische propaganda-lektuur in te trekken, alleen geschriften met positieve uiteenzettingen over den Christelijken godsdienst te verspreiden, op te wekken tot het onderzoeken van den Bijbel, Mohammed aan zijn lot over te laten, en in de prediking dezelfde lijn als in de literatuur te volgen.

De Zending op Java bewandelt over 't geheel den thetischen, niet den antithetischen weg. En de vraag, door het optreden van Dr Zwemer gesteld, is: zijn wij op den goeden weg?

Solo.

H. A. VAN ANDEL.

WIJSBEGEERTE.

In de school der wijsbegeerte.

Kort Begrip.

Om het overzien en vasthouden van de voorgaande artikelen te vergemakkelijken, geef ik eerst weer een „kort begrip“ van het behandelde.

Art. I tot XVII heb ik vroeger reeds gereviseerd (zie het No van 16 Maart j.l.), dus is nu de rest aan de beurt.

In de Middeleeuwen heeft de „beschermende“ moederkerk de filosofie bijna dood-beschermd, omdat zij weigerde haar de wettige plaats te geven.

Het humanisme gebruikte de opgepoetste Griekse wijsbegeerte als wapen tegen de kerk.

Luther stond zoo goed als geheel negatief tegenover de wijsbegeerte, en Calvijn bepaalde zich tot het stipuleren van het beginsel. — Art. XIX.

Het nageslacht van Calvijn verzuinde dit beginsel uit te werken en toe te passen. Wel vinden wij bij mannen als Ursinus, Hyperius, Voetius, hier en daar curieuse uitspraken over de filosofie, maar deze „treffelijke gezegden“ raken meestentijds alleen het edele gereformeerde beginsel van het verband tusschen natuur en genade, algemeene en bijzondere openbaring.

In het begrip en de (encyclopaedische) taak van de wijsbegeerte zelve hadden deze groote geestes-tonen van Calvijn nog niet het rechte inzicht. De z.g. „vrije“ wetenschappen lagen trouwens nog in haar windselen. — Art. XX.

De uitspruiting van deze wetenschappen begon, helaas, niet op de „erve“ der ontwaakte Protestanten.

Krachtens zijn geboortecite had het Protestantisme de roeping de, in de eeuw der Reformatie opspringende, wetenschappen in de goede bedding te leiden, en nog meer ze zelfstandig en wijsgeerig te ontwikkelen, maar men liet dezen „goddelijken“ arbeid over aan vorschers als Giordano Bruno en dweepers als Jacob Böhme.

Door zijn traagheid werd het „christendom“ dus zelf mede de oorzaak der later opkomende antithese tusschen wetenschap (speciaal wijsbegeerte) en geloof. — Art. XXI.

De man, die de wijsbegeerte vrijmaakte van het juk der kerk, was Descartes. Gelijk Luther brak met de autoriteit der kerk op het gebied des geloofs, maakte Descartes zich los van „traditie en successie“ op het terrein van de wijsbegeerte.

Met een zekeren heldenmoed, die aan het heroïsme der hervormers herinnert, gaf hij alle steunsels prijs, waarop de „rede“ haar filosofie tot dusver had opgebouwd, en aanvaardde den twijfel als beginsel en weg om te komen tot het „ideaal der klaarheid“. — Art. XXII.

De reformatische betekenis van Descartes bestaat dus enerzijds daarin, dat hij het „naieve realisme“ verstoort (dit is zijn negatieve verdienste), en anderzijds, dat hij een geniale poging wagt,

de wijsbegeerte onmiddellijk aan zijn. In dit lijk bewijs oorspronkelijks voorts ook lijkheden, denken en

Door dit wereldbesch het modernisme en m

Op h wij (evenal een zekere standig na de school. Deze versel in beginsel maar in m als middel denken, l XXIII.

In S begeerte als sel. Bij Spi volge“ van zijn denken naar de me stantioleer hij dit der mystiek ve in allen ve merd in hi

Toch naïeve real aan een „houdv op het verstar rakter.

De wijsgeer Manuel Ka Hij is de leer (Erken ties (dus n de rede, a De kernl van het k tot dusver als vrucht, maar van geling van van eigen.

Om deze Copernicus

De d Onze ke de ervaring door de d

Deze der pure denke een buiten op-zichzelf.

De denky uitmaken

Het aam geschapen te en tijd dan als v

Het pure grippen, d Deze b XXVII.

Door Kant tot beschouwv

In zijn k zaam is o Kant mee lijken wil stand ons

schen imp vóór wat b begeerte d zedeleer

Eit d Kant af d de zedelijk sterfelijkes

Deze eth

Zonder eer tendom, op door haar

dige en by schapen ze

Ook c te tressl kundig gel kosmogonie

lijn der ev de internat den „eeuw

Art. XXX

De v gesteld uit

Ook voo Zijn ken heid, dat punt, is v

missions" van
"zich tegen
Egypte en
tegenstelling
Deze termen
zij meer de
epalen. „Po-
rijanden van
vekt de ge-
Islam en
behoort te
verzoenende
het begrip
chen tegen-
heid. Pan-
de van ire-
ken word
ch was, en
is volstrekt
k niet voor
" zou kun-
ler een an-
chijnt juis-
thetische
aal uit van
het verschil
it er plaats
ie methode
n geloof in
it zich niet

odingsarbei-
de, beraad-
het wen-
aganda-loc-
et positieve
godsdiens-
onderzoeken
lot over te
als in de

er 't geheel
n weg. En
Zwemer ge-
?
ANDEL.

n de voor-
eef ik eerst
ndelde.
gereviewd
is nu de

shermende"
hermd, om-
s te geven.
elste Griek-
kerk.

atief tegen-
aalde zich
Art. XIX.
zuimde dit
issen. Wel
erius. Voe-
n over de
len" raken
eerde be-
uur en ge-
ing.

s) tiak van
roote gees-
te inzicht.
uivens nog

happen be-
vaakte Pro-

Protestan-
Reformatie
de bedding
wysgeerig
oddelen"
Bruno en

ndom" dus
ende anti-
jsbegeerte)

naakte van
lijk Luther-
gebied des
traditie en
begeerte.

in het he-
alle steun-
losofie tot
den twij-
en tot het

de wijsbegeerte op te bouwen vanuit het beginsel (de onmiddellijke zekerheid) van het zelfbewustzijn. In dit zelfbewustzijn vond Descartes het redelijk bewijs voor het bestaan Gods, als de eenig oorspronkelijke en onafhankelijke substantie, en voorts ook voor het bestaan van de andere werkelijkheden, de afgeleide en secundaire substanties: denken en uitgebreidheid (geest en stof).

Door dit puur rationalistisch opbouwen van zijn wereldbeschouwing, wordt Descartes de vader van het modernisme, in zijn twee vertakkingen: idealisme en materialisme. — Art. XXIII.

Op het gebied der wijsbegeerte ontdekken wij (evenals op het terrein van den godsdienst) een zekere pluriformiteit. Tegelijk met, en zelfstandig naast, Descartes, treedt in Engeland op de school van het empirisme (Bacon en Locke). Deze verschilt van de Cartesiaansche school niet in beginsel (beide nemen de rede als grondslag), maar in methode. Het pure rationalisme gebruikt als middel tot ontdekking van de waarheid het denken, het empirisme de ervaring. — Art. XXIII.

In Spinoza ontwikkelt zich de nieuwe wijsbegeerte als een karakteristiek „religieus" verschijnsel. Bij Spinoza is het denksysteem het „vruchtgevolg" van een religieuze actie. Formeel is hij in zijn denken een strakke rationalist, en bouwt hij, naar de methode van de wiskunde, Descartes' substantieel om in een logisch pantheïsme, maar bij dit denken wordt hij gedreven door een mystiek verlangen naar den Eeuwigen, die „alles in allen vervult". — Art. XXV (verkeerd genummerd in het blad van 11 Mei als Art. XXVI).

Toch hebben de nieuwlichters, die met het naïeve realisme braken, zichzelf schuldig gemaakt aan een „voordeel". Hun wijsbegeerte is gebouwd op het geloof in de onfeilbaarheid van het verstand, en draagt dus een dogmatisch karakter.

De wijsgeer, die dezen waan verstoort, is Immanuel Kant.

Hij is de schepper van de wijsbegeerte als kenleer (Erkenntnis-theorie), die de rede, en de functies (dus niet de eerste plaats den inhoud) van de rede, aan kritiek onderwerpt.

De kernbeteekenis van zijn kritisch onderzoek van het kenvermogen bestaat daarin, dat hij de tot dusver geldende wereldbeschouwing herkent als vrucht, niet van de bestaande werkelijkheid, maar van het eigen denken. Ze is niet weerspiegeling van het objectief bestaande, maar product van eigen verstand.

Om deze „ontdekking" wordt Kant genoemd de Copernicus der wijsbegeerte. — Art. XXVI.

De kenleer van Kant.

Onze kennis wordt opgebouwd, eenzijdig door de ervaring, die de kenmaterie levert, anderzijds door de denkvormen, die aan de rede eigen zijn.

Deze denkvormen zijn: de aanschouwing en het pure denken. De ervaring leert ons alleen, dat er een buitenwereld is, niet hoe zij is. Het ding-op-zichzelf is dus onkenbaar.

De denkvormen zijn wel kenbaar, omdat zij deel uitmaken van het eigen verstand.

Het aanschouwend verstand ziet, krachtens ingeschapen wet, alle dingen in ruimte en tijd. Ruimte en tijd kunnen wij dus nooit anders kennen dan als voorstelling van den geest.

Het pure of denkende verstand werkt met begrippen, die aan het verstand eigen zijn.

Deze begrippen heeten categoriën. — Art. XXVII.

Door zijn kritiek op de „reine rede" komt Kant tot een (tegenover de christelijke wereldbeschouwing) negatief, ja, vernietigend, resultaat.

In zijn kritiek der praktische rede, die werkzaam is op het terrein van den zedelijken wil, is Kant meer positief, opbouwend. In den zedelijken wil ontdekt hij een, van het pure verstand onafhankelijke, wet, n.l. den categorischen imperatief. Deze wet schrijft den mensch vóór wat hij doen moet, en geeft dus aan de wijsbegeerte den grondslag en den inhoud van een zedeleer. — Art. XXVIII.

Uit de zelfstandigheid van de zedewet leidt Kant af de drie postulaten van de praktische rede: de zedelijke vrijheid, het bestaan Gods, de onsterfelijkheid der ziel.

Deze ethiek is de grondslag van Kant's religie. Zonder een brute verwerper te zijn van het christendom, ondermijnt hij toch de christelijke religie, door haar afhankelijk te stellen, niet van uitwendige en bijzondere openbaring, maar van de ingeschapen zedewet. — Art. XXIX.

Ook op de andere terreinen van de wijsbegeerte treedt Kant op als „aanbreker". Op natuurkundig gebied is hij de schepper van een nieuwe kosmogonie. In de wereldgeschiedenis ziet hij de lijn der evolutie. Deze theorie past hij o.a. toe op de internationale politiek, en wijst den weg naar den „eeuwiggen vrede" tusschen de volken. — Art. XXX.

De wereldbeschouwing van Kant is samengesteld uit zijn kenleer, zedeleer en kunsttheorie.

Ook voor ons heeft zijn filosofie beteekenis.

Zijn kenleer verheldert het inzicht in de waarheid, dat de mensch het centrum, het uitgangspunt, is van de geschapene dingen, en niet, gelijk

het materialisme leert, het product van de omstandigheden. Door de zedeleer niet, gelijk de rationalisten, te binden aan de rede, maar aan het geweten, en voorts, door als doel van het zedelijk leven niet te stellen (gelijk de Engelsche utilisten) de nuttigheid, maar de gehoorzaamheid, heeft hij de wijsgeerige moraal op een hooger peil gebracht dan ooit tevoren. — Art. XXXI.

Door de verheffing van den zedelijken wil boven de „reine Vernunft", geeft Kant aan het pure rationalisme den doodssteek, zonder echter zelf te komen tot de hooge redelijkheid der christelijke religie. Voor de schoonheidsleer heeft Kant beteekenis doordat hij het aesthetisch oordeel bindt aan een gansch eigensoortig vermogen: het aesthetisch gevoel. De kunstenaar is door dit gevoelsvermogen geniet, door het genie, schepper van schoonheid.

De natuur is dus meer dan een object van redelijk onderzoek, zij is zelf een kunstwerk vol mysterie.

Door de oordeelskracht is de mensch in staat de wereld, — deels mechanisme, deels organisme, — in haar eenheid te aanschouwen. — Art. XXXII. B. W.

LITERATUUR EN KUNST.

„Het Wilhelmus van Nassouwe".

Onder de vele geschriften, die, verschenen ter gelegenheid van het vorstelijk jubileum, door hun fleurig uiterlijk een feestglans legden over de étalages der boekwinkels, was ook een oude bekende, maar die door vorm en inhoud beide geheel bij dit blijde gezelschap behoorde. Als ik mij aan een vergelijking wagen mag zou ik zeggen, dat dit boekje was als de sleutel aan het begin van den notenbalk, karakteriseerend den toon van al de feestklanken.

Ik bedoel de luxe-uitgave van ons volkslied, die tot titel draagt: „Het Wilhelmus van Nassouwe".

Uitgekomen ter gelegenheid van de onafhankelijkheidsviering in 1913, draagt het in z'n luxueus uiterlijk al den zonneglans mede van die gelukkige jaren, vlak voor de oorlogsondreding; en in z'n inhoud — al de strophen van het Wilhelmus — spreekt het van 't glore van den dageraad der vrijheid, die, dank zij Gods goedheid over Nederland, tot de volle middaghoogte van licht klimmen mocht. 't Past dus, in z'n inhoud gewaagd van Neerlands hoogste goed, naar z'n vorm met een weelde van kleuren gelooit, precies bij de geschriften, die in deze jubileumdagen van de vreugde van Holland getuigen. 't Geeft, zooals ik zeide, van die vreugde-klanken zelfs den toon aan.

't Is altijd moeilijk, in woorden weer te geven wat allermooist spreekt voor het oog, en die moeilijkheid voel ik thans ook, nu ik van 't uiterlijk van deze prachtuitgave een indruk geven moet. 't Best doet men, dit boekje te koopen en het als een kostbaar familiestuk te bewaren.

Op geschept papier gedrukt, komen eerst binnen een breeden goudrand de wapens van Nederland en Nassau, en, in drie kleuren, de opdracht aan H. M. de Koningin en haar Gemal. Dan, links van het titelblad, 't portret van Prins Willem, evenals het titelblad zelf, in een omlijsting van wapens en deviezen bevat. Daarna volgt het oude princelied, één strofe op iedere pagina, gedrukt in sierletters met kleurige initialen en rijk versierden rand, terwijl van sommige passages een, door symbolische voorstellingen omgeven, oude illustratie wordt gereproduceerd. Enkele bladzijden aantekeningen in ouderwetsche schrijffletter besluiten den tekst.

't Bijzonder artistieke, fijn-beschanfde geheel is het werk van de sierkunstenaar Gonda te Winkel.

Waar overigens in onzen donkeren tijd iedere in het oog vallende luxe 't wrange heeft van alles wat contrasteert, is de rijkdom van deze uitgave een weldaad. Want wat hoog, edel, voornamelijk draagt daarvan de uiterlijke kenmerken en wat is hooger, edeler bezit van ons volk dan z'n klassiek volkslied, ons „Wilhelmus", „die geboortekreet onzer nationaliteit; het innig vroom en mannelijk trouwhartig troostlied, het Nederlandsche volkslied, dat niet zal sterven, zolang de heugenis aan Oranje in ons zal leven" (Kalf). In dezen sierlijken vorm is het passend bewaard, zooals een juweel in de zijde wordt gelegd.

Zoo krijgen we ons Wilhelmus als een kleinoed in ons huis, dat we als vanzelf zorgvuldig weg leggen bij 't beste, dat we bezitten. Zoo kunnen we onze nationale schat onzen kinderen waarlijk als een schat doen zien, want in dezen vorm zal het als iets bijzonders voor hen zijn, iets, dat door z'n schoonheid hun stille bewondering wekt. En als ze ouder geworden zijn, weeft zich deze impressie om het volkslied zelf heen en is eerbied geworteld in hun ziel voor dit gewijde monument van onze vrijheid. Daarom is deze prachtuitgave een weldaad, daarom raden we het koopen ervan aan.

We moeten onze kinderen in school en huis liefde en eerbied inprenten voor ons heerlijk volkslied, dat door de eeuwen heen, drager is gebleven van 't parrelsnoer der vrijheid: God-Nederland-Oranje. We moeten ook niet tevreden zijn, als ze een of twee coupletten ervan kennen, maar, zodra ze gekomen zijn

tot de mogelijkheid van begrijpen, behooren we hen te wijzen op het weemoedig-schoone van geheel dezen zang, op de innige verhouding tusschen „de arme schaep die syn in grooten noot" en den godvruchtigen leider, steunend op „den Herder, die niet zal slapen" en intusschen voortaan trekkend ten strijde tegen tyrannie en gewetensdwang. Beter dan uit vele jaartallen en feiten kunnen we uit de strophen van het Wilhelmus 't beeld doen zien van den grooten Zwijger, die, als zijn invalspogingen jaar op jaar mislukken, zijn onderzaten troost met de heroïsche woorden:

Soe het den wil des Heeren
Op dien tijt had gheweest,
Had ick gheorn willen keeren
Van 't d'it swaar tempeest!);
Maer de Heer van hier boven,
Die alle dinck rogeert,
Die men alijt moet loven,
En heeftet niet begheert.

die klaagt:

dat u de Spaengiaerts krencken
O, edel Neerlandt soet!
Als ick daer aen ghedeneke,
Mijn edel hert, dat bloet.

maar, als hij „om lant, om luyd gebracht", naar Duitschland de wijk nemen moet, en „oorlof" (af-scheid) neemt van z'n kudde, die herderloos achterblijft, raadt:

Tot Godt wilt u begheven,
Sijn heylsaem woort neemt aan,
Als vrome christen leven,
Tsal hier haest sijn ghedaen.

Voor al ook op de laatste strofe moeten we het licht doen vallen, omdat meer dan vele woorden deze kan doen zien, dat de vrijheidskamp onzer vaders, het levenswerk van Vader Willem, niet is geweest een daad van revolutie, van verbreken der goddelijke ordinantiën, maar van gehoorzaamheid, van geloof, van een „obediëren" (= gehoorzamen) der hoogster Majesteit, meer dan van den aardschen vorst, die intusschen als koning „niet veracht" werd.

Zoo leeren we onze kinderen eerbied voor Oranje, eerbied ook voor de koninklijke macht, zoo brengen we ze, jong nog, voor den troon onzer Vorstin, opdat ze, volwassen geworden, die steunen zullen met hun trouw, die eeren zullen als grondvest in de historie, die eerbiedigen zullen als door God zelf gevest.

Eigenaardig is dit boekje ook om z'n toevoegingen achter den tekst. Behalve de verklaringen van platen en symbolen, wordt daar ook, zeer positief, over het auteurschap van 't Wilhelmus gehandeld.

Het zal onzen lezers bekend zijn, dat het auteurschap niet vaststaat, evenmin als de juiste datering. Heel veel is over deze dingen geschreven; zelfs heeft de partijstrijd in deze quaestie wapenen gezocht. De beteekenis van het Wilhelmus, stijgend en dalend door de tijden heen, naar mate de politieke wind woei, is met deze vraag steeds in verband gebracht, en heeft de schommelingen mee doorgemaakt, die dit punt onderging. Er is een tijd geweest, dat algemeen Marnix van St-Aldegonde voor de maker gold, er is ook een tijd geweest, dat niemand daar meer aan wilde. Deze laatste situatie volgt op die periode, waarin men het Wilhelmus, als verouderd, niet meer dragend de volksziel, als volkslied ter zijde wilde stellen voor het holle, maar den chauvinistischen tijd kenmerkende „Wien Neerlandsch bloed".

Deze laatste miskenning van ons verleden, van ons nationaal bewustzijn, zijn we gelukkig te boven. Toelens' maatsel moge een vaderlandsch lied zijn, den naam volkslied is het gelukkig kwijt. 't Wilhelmus, 't echte oude princelied, „het wiegelied onzer vrijheid" staat weer boven aan.

Ook is de quaestie van 't auteurschap op een rustpunt gekomen. Op het gezag van onze vakmannen Kalf, te Winkel, Prinsen is Marnix in z'n eere hersteld. Volkomen zekerheid geven ook zij niet, maar ze aanvaarden de zeer sterke argumenten, die voor Marnix auteurschap pleiten. Waar nu deze argumenten voornamelijk rusten op den religieuzen toon van het lied en juist daarom in den tijd der liberalistische heerschappij werden voorbij gezien, is deze erkenning, die voor het christelijk volksdeel altijd iets bekoorlijks had, een bevestiging van de waarde van het Wilhelmus.

In dit opzicht nu is het boekje, waarover we spreken, zeer positief. Niet slechts neemt het de krachtige woorden van Prof. te Winkel tot de zijne, maar als titel-vignet drukt het Marnix wapen met z'n lijfspreuk af, aldus diens stempel op het geheel zettend.

Ook aangaande de melodie, welker echtheid eveneens veel bestreden is, huldigt deze uitgave de thans heersche opvatting, die steunt op het, juist dezer dagen in derden druk verschenen boek van Florimond van Duyse, „Wilhelmus van Nassouwe". 't Grondmotief der melodie zal een trompetsignaal zijn, dat, uitgegroeid tot de wijs van een liedje (over het beleg van Chartres door den prins van Condé) door Fransche huurotroepen in